

TOIMEENTULOTUEN SOVELTAMISOHJEET 1.2.2019 ALKAEN

Heinolan kaupunki

Heinolan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta on vahvistanut soveltamisohteet
kokouksessaan 22.1.2019 § 4

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ	3
1.1. TOIMEENTULOTUEN RAKENNE	3
1.2. MENETTELY TOIMEENTULOTUKIASIOISSA.....	4
1.3. TOIMEENTULOTUEN MAKSATUS.....	5
1.4. VIRANHALTIJOIDEN PÄÄTÖSVALTA TOIMEENTULOTUESSA	5
2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI	6
2.1. AJOKORTISTA AIHEUTUVAT KUSTANNUKSET	6
2.2. AUTON KÄYTÖSTÄ AIHEUTUVAT KULUT	6
2.3. MATKAKUSTANNUKSET	7
2.4. VANGIN PERHETAPAAMISTEN MATKAKULUT	8
2.5. HAUTAUSKUSTANNUKSET.....	8
2.6. LÄHIOMAISEN HAUTAJAISET	10
2.7. PERHEJUHLAT	10
2.8. LASTEN HARRASTUSMENOT	10
2.9. AIKUISTEN HARRASTEMENOT	11
2.10. KODINHANKINNAT	11
2.11. TAVAROIDEN VARASTOINTI	12
2.12. LASTENHOITOON LIITTYVÄT TARVIKKEET	13
2.13. VAATETUS	13
2.14. OPISKELUMENOT.....	13
2.15. OPINTOLAINOJEN KOROT	15
2.16. YLIOPISTOJEN ILMOITTAUTUMISMAKSUT.....	15
2.17. PÄÄSYKOKEISTA AIHEUTUVAT KULUT	15
2.18. TIETOKONEEN HANKINTAKUSTANNUKSET	16
2.19. LAINAT, KULUTUS- JA OSAMAKSUVELAT, ULOSOTTO JA JÄÄNNÖSVEROT.....	16
2.20. SAKOT.....	16
2.21. EDUNVALVONTAPALKKIO JA MAISTRAATIN TILINTARKASTUSMAKSU	16
2.22. PUHELIN / TURVAPUHELIN.....	16
2.23. TUHOLAISMYRKYTYSTEN KUSTANNUKSET	17
2.24. KANSALAISUUSHAKEMUSMAKSU.....	17
2.25. TULKKAUS- JA KÄÄNNÖSPALVELUT	17
2.26. ASUMISPALVELUISSA OLEVIEN ATERIAMAKSUT.....	17
2.27. AMMATTIYHDISTYSTEN JA TYÖTTÖMYYSKASSOJEN JÄSENMAKSUT	18
2.28. YKSITYISET TERVEYDENHUOLTOMENOT.....	18
2.29. YKSITYINEN FYSIOTERAPIA, FYSIKAALISET HOIDOT JA APUVÄLINEET	18
2.30. PSYKOTERAPIAN ALOITUKSEN TUTUSTUMISKÄYNNIT	18
2.31. ERITYISRUOKAVALION KUSTANNUKSET.....	19
3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI.....	19
4. TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ.....	21
4.1. TAKAISINPERINTÄ VARALLISUUDESTA.....	22
4.2. EREHDYTTÄVIIN TIETOIHIN PERUSTUVAN TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ	22
4.3. PERINTÄ ODOTETTAVISSA OLEVASTA ETUUDESTA	23
4.4. JÄLKIHOULTONA MAKSETUN TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ.....	23

TOIMEENTULOTUEN SOVELTAMISOHJEET

1. YLEISTÄ

1.1. Toimeentulotuen rakenne

Toimeentulotuki jakautuu Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen ja kunnan myöntämään täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen.

Perustoimeentulotuki (Kela myöntää)

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

- 1) yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 9 §:ssä tarkoitetut asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot;
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot;
- 3) kotivakuutusmaksu;
- 4) muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot;
- 5) lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot;
- 6) lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan toimielimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen;
- 7) välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

Täydentävä toimeentulotuki

Toimeentulotukilaki 7 c §:n mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä

2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot. Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityistarpeita.

Ehkäisevä toimeentulotuki

Kunta voi myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet on määritelty tämän ohjeen luvussa 3.

1.2. Menettely toimeentulotukiasioissa

Asiakkaalla tulee toimeentulotukilain mukaisesti olla perustoimeentulotuen päätös Kelasta, ennen kuin asiakkaalle voidaan tehdä päätös täydentävästä tai ehkäisevästä toimeentulotuesta. Kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi kunta voi Kelan toimipisteiden ollessa suljettuna myöntää toimeentulotukea poikkeuksellisesti ilman, että asiakkaan oikeutta perustoimeentulotukeen on kyseisenä ajanjaksona päätöksellä arvioitu ja ratkaistu. Tuki myönnetään näissä kiireellisissä tilanteissa ehkäisevänä toimeentulotukena.

Toimeentulotukihakemus tehdään Kelaan, jonka tulee tehdä hakemuksen perustella päätös perustoimeentulotuesta. Mikäli asiakas on esittänyt hakemuksessaan täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen menoja, siirtää Kela hakemuksen niiden osalta käsiteltäväksi kuntaan, kun päätös perustoimeentulotuesta on ensin tehty.

Asiakas voi tehdä hakemuksen täydentävästä tai ehkäisevästä toimeentulotuesta suoraan kuntaan, jos hän on jo saanut Kelasta hakemusta koskevalle ajalle päätöksen perustoimeentulotuesta.

Mikäli asiakas hakee täydentävää toimeentulotukea ja Kelan tekemä perustoimeentulotukilaskelma on tuloylijäämäinen, tehdään kunnassa täydentävän toimeentulotuen laskelma ja päätös. Laskelmaan laitetaan menoksi hyväksyttävät täydentävän toimeentulotuen menot. Jos Kelan perustoimeentulotuen laskelma on alijäämäinen, täydentävän toimeentulotuen laskelmaa ei pääsääntöisesti tarvitse tehdä. Näissä tilanteissa riittää päätös täydentävästä toimeentulotuesta.

Päätös toimeentulotuesta on annettava viivytyksettä. Toimeentulotukilain perusteella hakijalla on oikeus saada päätös hakemukseensa viimeistään 7 arkipäivän kuluessa hakemuksen jättämisestä tai sen täydentämisestä. Saapumispäivää ei lasketa määräaikaan. Esimerkki: hakemus saapuu kuntaan maanantaina, määräajan laskeminen alkaa tiistaina ja päättyy seuraavan viikon keskiviikkona, jolloin päätös on viimeistään annettava.

Kiireellisessä tilanteessa asiakkaalla on oikeus saada päätös samana tai viimeistään seuraavana päivänä.

Mikäli hakemus on puutteellinen, viranomaisen on pyydettävä tarpeelliset lisäselvitykset välittömästi vireillepanon yhteydessä kuitenkin viimeistään 7 arkipäivän kuluessa hakemuksen saapumisesta ja annettava niiden toimittamiselle määräaika, enintään 1-2 viikkoa. Mikäli lisäselvityksiä ei ole toimitettu määräaikana, hakijalle tulee antaa päätös käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Päätöksessä tulee antaa päätös kaikista hakijan hakemista asioista ja päätös tulee perustella hakijan / perheen yksilöllisen tilanteen mukaan. Päätöstä ei voi perustella pelkästään lain kohdilla ja toimeentulotuen soveltamisohjeilla.

Toimeentulotukilain 14 e §:n mukaan toimeentulotukiasiakkaalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti kunnan sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan taikka perustoimeentulotuen myöntämisen osalta Kelan toimihenkilön kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun asiakas on tätä pyytänyt kunnalta tai perustoimeentulotukeen liittyvän asian osalta Kelalta. Kun kunta tai Kela käsittelee toimeentulotukea koskevaa asiaa, sen tulee tiedottaa toimeentulotukiasiakkaalle edellä mainitusta oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvoa asiakasta tämän oikeuden käyttämisessä.

1.3. Toimeentulotuen maksatus

Myönnetty toimeentulotuki maksetaan pääsääntöisesti hakijan pankkitilille.

Toimeentulotukilain 16 §:n 2 mom:n mukaan tuki voidaan erityisestä syystä maksaa hakijasta huolehtivalle perheenjäsenelle / henkilölle tai käyttää menojen suorittamiseen. Tällainen erityinen syy voi olla se, että tuensaaja käyttää saamansa tuen muuhun tarkoitukseen, mihin se on tarkoitettu. Muulla taholle maksamisesta tulee pyytää asiakkaan lupa tai vähintään antaa asia hänelle tiedoksi etukäteen, ennen kuin siirrytään etuuden maksamiseen muulle taholle.

1.4. Viranhaltijoiden päätösvalta toimeentulotuessa

Heinolan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan vahvistamassa toimintaohjeessa on määritelty viranhaltijoiden oikeudet päättää täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Palveluohjaajalla / toimistosihteerillä on oikeus päättää täydentävästä toimeentulotuesta siltä osin, kuten asiasta on ohjeistettu toimeentulotuen soveltamisohjeissa.

Sosiaalityöntekijällä, sosiaaliohjaajalla, lasten ja nuortenhuollon erityistyöntekijällä ja ao. yksikön palvelupäälliköllä on edellä mainittujen lisäksi oikeus päättää toimeentulotuen hakijan yksilölliseen elämäntilanteeseen liittyvään harkintaan perustuvan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisestä.

2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

Toimeentulotuesta annetun lain 7 c §:n mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä

2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Seuraavassa on lueteltu tavallisimmin haettuja erityismenoja. Tavanomaiset, ohjeessa mainitut erityismenot, voi palveluohjaaja / toimistosihteerä myöntää / hylätä soveltamisohjeen mukaan. Jos toimeentulotuen myöntäminen erityismenoihin edellyttää erityistä, yksilöllistä harkintaa päätöksen tekee sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja, lasten ja nuortenhuollon erityistyöntekijä ja ao. yksikön palvelupäällikkö.

Ennen kuin täydentävästä toimeentulotuesta voidaan päättää, tulee asiakkaan oikeus perustoimeentulotukeen selvittää.

2.1. Ajokortista aiheutuvat kustannukset

Ajokortin hankkimisesta tai sen uusimisesta aiheutuvia kustannuksiin ei myönnetä toimeentulotukea.

Ajo-oikeuden täydentämiseen lisäkoulutuksella työllistymistä edistävänä toimenpiteenä voidaan myöntää toimeentulotukenä sosiaalityöntekijän / sosiaaliohjaajan /lasten ja nuortenhuollon erityistyöntekijän /ao. yksikön palvelupäällikön arvioinnin perusteella. Päätöksen kulujen huomioon ottamisesta tekee sosiaalityöntekijä / sosiaaliohjaaja/ lasten- ja nuortenhuollon erityistyöntekijä

2.2. Auton käytöstä aiheutuvat kulut

Auton käytöstä aiheutuviin kuluihin tai autopaikkamaksuihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea.

Jos asiakas on saanut vammaispalvelulain mukaista avustusta auton hankintaan ja auto on henkilön vamman vuoksi välttämätön liikkumisväline, voidaan auton käyttökuluina ottaa huomioon täydentävässä toimeentulotuessa liikennevakuutus ja mahdollinen autopaikkamaksu. Päätöksen kulujen huomioon ottamisesta tekee sosiaalityöntekijä / sosiaaliohjaaja / ao. yksikön palvelupäällikkö.

2.3. Matkakustannukset

Paikallisliikenteen käytöstä aiheutuvat kulut sisältyvät pääsääntöisesti perusosaan.

Matkakustannukset sukulaisten luo, työnhakuun (mahdollisuus saada työvoimatoimistosta), oikeudenkäyntiin, kotipaikkakunnalle ym. sisältyvät pääsääntöisesti perusosaan. Opiskelumatkoihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea.

Työmatkakulut huomioidaan perustoimeentulotuessa ansiotuloista tehtävinä vähennyksinä. Näin ollen Kela ei korvaa työn aloitusvaiheessa työmatkakuluja, vaan vasta ensimmäisen palkanmaksun yhteydessä. Työmatkakuluihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea edullisimman matkustustavan mukaan ensimmäiseen palkanmaksuun asti.

Työllisyyskoulutukseen, työkokeiluun yms. työllistymistä edistävään toimintaan osallistuvalla voidaan huomioida ensimmäisen kuukauden matkakulut täydentävän toimeentulotuen menona ensisijaisesti Heinolan ja Päijät-Hämeen alueella edullisimman matkustustavan mukaan (ellei perusteltua syytä myöntää kauemmas esim. erityisalaa ei lähempänä). Jatkossa matkakulut katsotaan katettavan työllistymistä edistävän palvelun osallistumisen ajalta maksettavalla kulukorvauksella. Matkakuluja voidaan perustellusta syystä huomioida tarvittaessa myös useamman kerran vuodessa, mikäli asiakas aloittaa uuden toiminnan ja kulukorvaukseen on ehtinyt tulla pidempi katkos.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilölle myönnetään kuntouttavan työtoiminnan matkakulut kuntouttavan työtoiminnan lain perusteella. Sosiaalityöntekijä / sosiaaliohjaaja / lasten ja nuortenhuollon erityistyöntekijä tekee päätöksen asiasta.

Jos asiakas osallistuu esimerkiksi päihdehuollon intensiiviseen avokuntoutukseen tai sosiaalisen kuntoutuksen mukaiseen toimintaan, voidaan matkakulut huomioida tarvittaessa täydentävän toimeentulotuen menona määräaikaisesti.

Perustoimeentulotuessa huomioidaan menoina sellaiset julkisen terveydenhuollon käynneistä syntyneet matkakustannukset, joista Kela maksaa yleensä sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen. Myös paikallisliikenteen matkat voidaan huomioida perustoimeentulotuessa, jos kyse on sarjahoidosta esim. korvaushoito useamman kerran viikossa.

Kiintiöpakolaisille ja turvapaikan saaneen alaikäisen perheen yhdistämisen yhteydessä voidaan työskentelyn alussa myöntää 1–2 kuukauden matkakulut osana kotoutumisprosessia.

2.4. Vangin perhetapaamisten matkakulut

Kelan perustoimeentulotuessa voidaan huomioida eroperheiden kohdalla tapaamissopimuksen tai tuomioistuimen päätöksen mukaisesti myös vangin ja hänen lapsensa tapaamisesta aiheutuvia menoja, jos valtio ei niistä vastaa. Tällaisia kuluja voivat olla esimerkiksi matkakustannukset, joita vanki maksaa lasta vankilaan saattavalle (edullisimman kulkuneuvon mukaan ja tarvittaessa myös saattajan kulut). Jos vanki tapaa lomalla lastaan tapaamissopimuksen mukaisesti, voidaan perustoimeentulotuessa korvata matkat tapaamispaikkaan ja yli päivän kestävästä tapaamisesta myös ruokaraha.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää vangille tai vangin perheenjäsenille tapaamiskuluihin silloin, kun perhe asui yhdessä ilman toisen vanhemman vankilassa oloa.

Matkakulut voidaan huomioida silloin, jos kyse on lapsen ja vankilassa olevan vanhemman tapaamisista. Aikuisten välisten tapaamisten matkakuluja ei pääsääntöisesti huomioida toimeentulotuessa menona.

Vangin osalta myös muut perustellut syyt, kuten lähiomaisen hautajaiset voivat olla syy myöntää matkakuluihin täydentävää toimeentulotukea. Kela voi myöntää perustoimeentulotukena henkilötodistuksen hankkimisen matkakuluja ja joissain tilanteissa myös terveydenhuoltoon liittyviä matkakustannuksia.

2.5. Hautauskustannukset

Toimeentulotuen käsittely lähtee vainajan taloudellisesta asemasta. Laskelma ja päätös tehdään vainajalle. Alaikäisten lasten kohdalla laskelmaan vaikuttaa kuitenkin perheen taloudellinen tilanne. Toimeentulotuen käsittelyä varten tarvitaan viimeisimmät tulotiedot, pankin saldotodistus kuolinhetkellä ja viimeisin esitännyt veroilmoitus/verotuspäätös, jossa erityistä huomiota on kiinnitettävä varallisuuteen. Lisäksi tulee selvittää, onko vainajalla henkivakuutus.

Toimeentulotukilaskelmassa huomioidaan tuloina vainajan pankkitilin kuolinpäivän saldon mukaiset rahavarat tilille sekä mahdollisesti vielä maksussa olevat tulot. Puolisoiden yhteisten tilien kohdalla puolitetaan tilin

saldo. Menoina huomioidaan välttämättömät hautaustoimiston ja seurakunnan kulut. Vainajan maksamattomia sairaala- ym. laskuja ei tällöin oteta huomioon, vaan ne jäävät pesän veloiksi. Jos vainaja on tehnyt suoramaksusopimuksen pankin kanssa esim. vuokran maksusta eikä kuolinpesä ole pystynyt riittävän ajoissa perumaan ko. maksua, huomioidaan vainajan tililtä maksetut kulut laskelmassa.

Jos vainajalla on varallisuutta ja ne kattavat hautauskulut, mutta omaisuus ei ole helposti realisoitavissa, myönnetään toimeentulotukea takaisinperinnällä. Mikäli kuolinpesälle ei löydy hoitajaa, myönnetään maksusitoumus hautaustoimiston sekä seurakunnan välttämättömiin kuluihin ja tehdään perintä kuolinpesältä. Jos pesässä on varallisuutta, lähetetään perintäpäättös Valtiokonttoriin, mikäli vainajalla ei ole omaisia.

Vainajan puolison on mahdollista hakea tarvittaessa perustoimeentulotukea Kelasta. Kun kuolinpesä hakee toimeentulotukea vainajan hautauskuluihin, ei aviopuolison perustoimeentulotuen mahdollista tuloylijäämää voida huomioida vainajan / kuolinpesän laskemassa tulona (HaO:n päätös 1.10.2009, KHO:n päätös 5/2010).

Kohtuullisina hautaustoimiston kuluina hyväksytään 500 € (välttämättömiä hautaustoimiston kuluja ovat arkku, arkkuun laitto ja kuljetus esimerkiksi tuhkaukseen) ja tämän ylimenevät kulut jäävät kuolinpesän vastuulle. Hautakiven siirrosta aiheutuviin kustannuksiin ei myönnetä toimeentulotukea. Seurakunnan välttämättömät kulut hyväksytään lähtökohtana vainajan tuhkaus ja tuhkan hautaaminen muistolehtoon (tuhkausmaksu, tuhkan hautaaminen ja muistolehtopaikka), jos ei ole tiedossa, että vainaja on kieltänyt tuhkauksen. Toimeentulotukea ei myönnetä esimerkiksi kappelin vuokraan, haudanhoitomaksuihin, nimilaattaan tai muistotilaisuuden kuluihin, koska ne eivät ole pakollisia hautauskuluja.

Jos hautaus tapahtuu toiselle paikkakunnalle, kuolinpesä vastaa vainajan kuljetuskustannuksista. Jos omaiset haluavat haudata vainajan ulkomaille, hyväksytään toimeentulotuessa hautajaiskulut (hautaustoimiston ja seurakunnan kulut) sen mukaisesti, mitä kulut olisivat olleet, jos vainaja haudattaisiin Heinolaan.

Kun toimeentulotukea myönnetään hautauskustannuksiin, tehdään päätös takaisinperinnästä siltä varalta, että pesään jää varoja tai kuolinpesä saa seuraavan veropäätöksen yhteydessä veronpalautuksia. Perintä kannattaa tehdä kuluvalle ja sitä seuraavalle vuodelle, koska kuolinpesä saattaa saada veronpalautuksia vielä seuraavana vuonna viimeisen veropäätöksen vahvistuessa. Perintäkohteeksi merkitään päätökseen KUOLINPESÄ. Pesänhoitajan nimi, henkilötunnus ja osoite tulee selvittää ja päätös lähetetään pesänhoitajalle ja mukaan tiedote kirje (erillinen lomake). Alle 100 €:n hautauskuluavustuksiin ei tehdä takaisinperintäpäättöstä kuolinpesältä.

Jos vainaja on kuollut ulkomailla, eivät ruumiin kuljetuskulut Suomeen ole toimeentulotuesta huomioitavia menoja.

Jos vainaja on kuollessaan vankilassa kirjoilla, maksaa vankila hautauksen tiettyyn rajaan saakka. Omaiset voivat ottaa yhteyttä suoraan vankilaan.

2.6. Lähiomaisen hautajaiset

Hautajaisvaatetus sisältyy perusosaan kuten muukin vaatetus.

Kun kyse on lähiomaisen (vanhemmat, lapset, sisaret, isovanhemmat) hautajaisista, voidaan täydentävän toimeentulotuen menoina hyväksyä kohtuulliset matkakustannukset hautajaisiin Suomessa. Kukkavihkoihin ei myönnetä erillisavustusta.

2.7. Perhejuhlat

Perhejuhliin ei myönnetä toimeentulotukea.

2.8. Lasten harrastusmenot

Harrastuskustannuksia lapsille voidaan hyväksyä vain kohtuullinen määrä. Lasten tavanomaisiin harrastemenoihin (esim. urheiluseurojen tai taideharrastusten jäsenmaksut, kerhomaksut) voi myöntää toimeentulotukea korkeintaan 250 € / vuosi esitettyjen tositteiden perusteella. Sosiaalityöntekijä / sosiaaliohjaaja / lasten ja nuortenhuollon erityistyöntekijä / ao. yksikön päällikkö voi käyttää yksilöllistä harkintaa lasten harrastusmenojen kohdalla.

Harrastusmaksun vapautuksen hakeminen / maksun alentamisen mahdollisuudet tulee selvittää harrastustoiminnan järjestäjältä, jos lapsen harrastustoiminnan kulut ylittävät 250 € / vuosi. Tarvittaessa asiasta annetaan asiakkaalle lausunto.

Harrastusmenoihin myönnetään täydentävää toimeentulotukea pääsääntöisesti esikouluikäisille tai sitä vanhemmille lapsille. Esikouluikää nuorempien lasten harrastusmenot katsotaan katettavan perusosalla.

Lasten tavallisiin urheiluvälineisiin (esim. sukset, luistimet, polkupyörä) voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tarpeen perusteella kohtuulliseksi katsotun hinnan mukaisesti pääsääntöisesti esikouluikäisille tai sitä vanhemmille lapsille. Toimeentulotuessa kohtuullisiksi katsottavat lasten urheiluvälineiden hankintakulut ovat:

- Lasten polkupyörä max. 100 €
- Pyöräilykypärä max. 20 €
- Luistimet max. 30 €
- Sukset, siteet, sauvat ja monot max. 100 €.

Edellä mainituilla hinnoilla katsotaan olevan mahdollista hankkia lasten urheiluvälineet käytettyinä. Urheiluvälineisiin myönnettävä täydentävä toimeentulotuki ei vähennä lasten harrastuksiin myönnettävää 250 € / vuosi enimmäismäärää.

Toimeentulotukea saavien perheiden alaikäisille lapsille voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea leirimaksuihin 1 leiri / vuosi. Leirimaksu saa olla korkeintaan 200 € ja lapsen täytyy olla kuusi vuotta täyttänyt. Leirimaksu ei vähennä harrastekuluihin myönnettävää toimeentulotukea.

Toimeentulotukea ei myönnetä perusopetuksen opintoretkiin tai leirikouluihin, koska perusopetuksen tulee olla maksutonta. Toimeentulotukea ei myönnetä myöskään rippikoululeireihin, koska rippikoulu on mahdollista suorittaa maksuttomana päivärippikouluna tai saada seurakunnasta maksuvapautus perusleirimaksusta.

2.9. Aikuisten harrastemenot

Aikuisten harrastemenojen katsotaan kuuluvan pääsääntöisesti perusosalla katettaviin menoihin. Poikkeuksellisesti aikuisten harrastustoimintaan voi myöntää tukea osana pitkäaikaistyöttömän, päihde- tai mielenterveyskuntoutujan kuntoutumista. Liikunnallisen harrastuksen tukemiseen voidaan myöntää toimeentulotukea terveydellisin syin, jos asiakkaalla on asiasta lääkärinlausunto. Aikuisen harrastustoiminnan tuen lähtökohta on tukea harrastuksen aloittamisvaihetta, ei pysyvästi. Liikuntaharrastusten tukemisessa tulee huomioida asiakkaiden mahdollisuudet hyödyntää tarjolla olevia maksuttomia liikuntamahdollisuuksia. Aikuisten harrastusmenojen huomioimisen kohdalla päätöksen tekee sosiaalityöntekijä / sosiaaliohjaaja.

2.10. Kodinhankinnat

Kodin perusvarustukseen voidaan myöntää avustusta vain poikkeustapauksissa, kun se hakijan tilanne ja olosuhteet huomioon ottaen on välttämätöntä kodin perustarvikkeiden saamiseksi esim. pitkän laitoshoidon, asunnottomuuden tai vankilatuomion jälkeen. Ohjetta noudatetaan myös Suomeen muuttavien paluumuuttajien kohdalla.

Jälkihuoltonuorten kohdalla ensiasunnon perusvarustus maksetaan ensisijaisesti nuoren itsenäistymisvaroista. Kotoa itsenäiseen asumiseen muuttaville nuorille ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea kodinperusvarustukseen vaan heidän edellytetään saavan välttämätön varustus kotoa. Myös avioerotilanteissa välttämätön perusvarustus katsotaan pääsääntöisesti ainakin osittain saatavan yhteisestä kodista.

Hakijan tulee tehdä erillinen hankintasuunnitelma ja kustannusarvio kodinhankinnoista, joihin toimeentulotukea haetaan. Kodinhankinnat edellytetään pääsääntöisesti hankittavan käytettyinä. Yksityisiltä tehdyistä ostoista tulee olla asianmukainen maksutosite / tilisiirto.

Asunnon perusvarustukseen huomioidaan yksin asuvalla enintään 340 € ja kahden henkilön talouden kohdalla enintään 540 € (summat sisältävät sängyn ja patjan hankintakustannukset). Lapsiperheen kohdalla asiassa käytetään yksilökohtaiseen tilanteeseen perustuvaa harkintaa.

Perheenyhdistämisen kautta Suomeen saapuneiden henkilöiden ja myönteisen oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kohdalla voidaan käyttää tarveharkinnan mukaan pakolaisten kodinperusvarustus- ja vaateavustusmääriä (katso luku 3. Ehkäisevä toimeentulotuki). Palveluohjaaja / toimistos sihteeri voi tehdä asiasta päätöksen.

Jos hakijalla ei ole sänkyä ja patjaa tai niiden uusimistarve on välttämätön, voidaan niihin myöntää tukea aikuiselle enintään 100 € ja lapselle enintään 80 €.

Yksittäiset kodinlaitteet sisältyvät pääsääntöisesti perusosaan. Poikkeuksena ovat omistusasunnon jääkaappi ja liesi, jotka kuuluvat perusvälineinä kaikkiin talouksiin. Pesukoneen hankintakulut voidaan myöntää silloin, jos hakijan taloyhtiössä ei ole pesutupaa tai koneen hankinta on muutoin perusteltua (esim. monilapsinen perhe tai terveydelliset erityisperusteet). Hankintakuluiksi hyväksytään edullisin tarjous, kuitenkin enintään jääkaappi 240 €, liesi 280 € ja pesukone 300 €. Lisäksi huomioidaan koneen kuljetus- ja asennuskulut tarvittaessa. Myös käytetyn koneen hankintaan voidaan myöntää tukea kuittia vastaan.

Edellä mainittujen kodinlaitteiden kohtuullisiin korjauskuluihin voidaan tarvittaessa myöntää toimeentulotukea.

Digiboxi, Internet-liittymä-, kaapeli-TV- tai muut vastaavat maksut sisältyvät perusosaan eikä niihin myönnetä erikseen toimeentulotukea.

2.11. Tavaroiden varastointi

Asiakkaan tultua hädetyksi asunnosta tai jouduttua pitkäaikaiseen laitoshoittoon / vankilaan (lyhytaikainen tuomio) saattaa kodin irtaimiston varastointi olla tarpeellista.

Tavaroiden varastointi perustellusta syystä kuuluu Kelan perustoimeentulotukeen. Kela voi huomioida varastopalvelua yleensä enintään kolme kuukautta ja Kela edellyttää sosiaalityön suunnitelmaa asumisen järjestämiseksi.

Poikkeustapauksissa voidaan myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea tavaroiden varastointiin. Tällöin myönnetään määräaikainen maksusitoumus, jos varastointi on perusteltua ja varastointiaika kohtuullinen. Huomiota kannattaa kiinnittää siihen, mikä asiakkaan varastoitavien tavaroiden arvo on. Jossain tilanteissa asiakkaan kanssa voi olla järkevää harkita tavaroiden hävittämistä ja uusien hankkimista (esim. toimeentulotukena myönnettävän kodinperustamisavustuksen avulla) siinä vaiheessa, kun asiakkaalla on jälleen oma asunto.

2.12. Lastenhoitoon liittyvät tarvikkeet

Lastenvaunut ja -rattaat voidaan hyväksyä menona, kun hankinta on välttämätön. Ne edellytetään hankittavan ensisijaisesti käytettyinä ja kustannuksina hyväksytään yhdistelmävaunut enintään 150 € ja rattaat 80 €, kaksosten vaunut 250 € ja kaksosten rattaat 150 €. Vaunut voidaan myöntää pääsääntöisesti kaksi kuukautta ennen laskettua aikaa.

Muihin lastenhoitotarvikkeisiin (esim. hoitopöytä, syöttötuoli, babysitteri, turvaistuini) ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

2.13. Vaatetus

Romaninaisen vaatetukseen voidaan perusosaan sisältyvien vaatemenojen lisäksi myöntää hameen hankintakuluina enintään kerran kolmessa vuodessa 450 €. Tämä edellyttää pitkäaikaista taloudellisen tilanteen heikkoutta, jollaisena voidaan pitää yli vuoden kestänyttä säännöllistä toimeentulotukiasiakkuutta.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan raskausajan vaatetukseen voi erityisestä syystä olla oikeus saada toimeentulotukea. Tällöin kyseessä voi olla tilanne, jolloin tavanomaista vaatetusta ei voi käyttää tai esim. välttämättömien päällysvaatteiden tarve tilanteessa, jossa näihin hankintoihin ei ole voinut varautua etukäteen.

Vankeuslain (767/2005) mukaan vanki saa tarvittavan vaatetuksen valtion varoista.

Kela voi myöntää perustoimeentulotukea perustellusta syystä vankilasta poistumiseen käytettäviin vaatteisiin sekä vapautumisen jälkeiseen aikaan.

Työkokeilussa tai kuntouttavassa työtoiminnassa olevalle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea välttämättömiin työvaatteisiin ja jalkineisiin, kuten turvajalkineisiin tai työhaalariin, mikäli asiakas ei saa niitä työnantajalta. Tavanomaiseksi katsottava vaatetus, kuten lenkkikengät ja sadevaatteet, kuuluu perusosalla katettaviin menoihin, eikä niihin pääsääntöisesti myönnetä erikseen toimeentulotukea.

2.14. Opiskelumenot

Täydentävän toimeentulotuen menoina otetaan huomioon välttämättömät opiskelusta aiheutuvat kulut. Välttämättöminä kuluina voidaan pitää mm. opinnoissa tarvittavaa ammattivaatetusta ja -tarvikkeita, laskinta ja lukion oppikirjoja.

Mahdollinen 1.8.2019 alkaen pienituloisten perheiden lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen alle 20-vuotiaille opiskelijoille maksettava

oppimateriaalilisä (46,80€/kk) huomioidaan ensisijaisena tulona, kun arvioidaan täydentävän toimeentulotuen myöntämistä opiskelukuluihin.

Lukion oppikirjoja tarvitaan kurssin jälkeen myöhemmin myös ylioppilaskirjoituksiin valmistautuessa, minkä vuoksi kirjojen hankintaa omaksi voidaan pitää välttämättömänä. Muissa opinnoissa tuen hakijaa pyydetään selvittämään ensisijaisesti mahdollisuudet lainata kurssikirjallisuus kirjastosta. Koko koulutuksen ajan tarvittaviin perusteoksiin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea myös muille kuin lukiolaisille. Asiakkaalla tulee olla asiasta luotettava selvitys.

Silloin, kun oppikirjoja otetaan menona huomioon, edellytetään kirjojen hankkimista ensisijaisesti käytettyinä. Hankittavista kirjoista tulee olla luettelo ja kustannusarvio.

Lukioissa suositellaan tällä hetkellä matematiikan jatkuvaa lisenssiä, joka korvaa erillisen laskimen ja käy myös ylioppilaskirjoituksissa. Matematiikan lisenssi (noin 70 €) voidaan hyväksyä täydentävän toimeentulotuen menona erillisen laskimen sijasta.

Kynistä, kumeista, vihkoista ja muista perustarvikkeista aiheutuvia menoja ei oteta erikseen huomioon.

Opiskeluvälineet ja ammattivaatetus huomioidaan kohtuullisilta osin kustannusarvion/ostotositteiden mukaan. Tavanomaiseksi katsottava vaatetus, kuten toppa- ja sadevaatteet, kuuluu perusosalla katettaviin menoihin, eikä niihin pääsääntöisesti myönnetä erikseen toimeentulotukea.

Aikuislukiossa opiskelevalle ei huomioida opiskelusta aiheutuvia kustannuksia.

Nuoren yo-tutkintomaksuihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea. Maksut (www.ylioppilastutkinto.fi) ovat: perusmaksu 14 € ja koekohtainen maksu 28 €, jolloin kulut muodostuvat seuraavasti:

- yksi koe 42 €
- kaksi koetta 70 €
- kolme koetta 98 €
- neljä koetta 126 €
- viisi koetta 154 €
- kuusi koetta 182 €

Opiskelijoiden tulee selvittää mahdollisuutensa saada Kelan koulumatkatukea koulumatkojen kustannuksiin. Koulumatkatuen omavastuuosuus sisältyy perusosalla katettaviin menoihin. Opiskelumatkoihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea.

Tavanomaisiin työssä tai koulutuksessa tarvittaviin kortteihin ja passeihin, kuten anniskelu-, hygieniä- ja työturvallisuuspassi sekä tulityökortti,

voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea silloin, kun asiakas on esimerkiksi alan koulutuksessa tai aloittamassa työn, eikä saa ko. kortteja TE-toimiston / koulutuksen / työnantajan kautta ilmaiseksi. Omaehtoisen koulutuksen erilaisiin koulutusmaksuihin (esimerkiksi Salpauksen ammatti- ja erikoisammattitutkinto tai avoimen ammattikorkeakoulun polkuopinnot) ei pääsääntöisesti myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Mikäli ko. koulutus on arvioitu esimerkiksi palvelutarpeen arvioinnissa tai asiakassuunnitelmassa asiakkaalle perustelluksi, voi sosiaalityöntekijä / sosiaaliohjaaja myöntää maksun osittain tai kokonaan täydentävänä toimeentulotukena.

TE-toimiston työllistymistä edistävistä palveluista (pois lukien omaehtoinen koulutus) maksetaan kulukorvausta osallistumispäiviltä. Kulukorvaus on tarkoitettu korvaukseksi palvelusta mahdollisesti aiheutuviin kustannuksiin. Työvoimakoulutus on asiakkaalle maksutonta.

Kotoutumiskoulutuksessa oleville maahanmuuttaja-asiakkaille voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea sanakirjaan (pääsääntöisesti yksi kirja perhettä kohden).

2.15. Opintolainojen korot

Opintonsa päättäneiden pienituloisten korkomenoja ei huomioida toimeentulotukimenona, koska Kela myöntää hakemuksesta korkoavustusta kokonaisuudessaan pienituloisuuden perusteella. Korkoavustusta voi saada enintään viisi kertaa. Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää opintolainan korkoihin niissä tapauksissa, kun korkoavustuksen enimmäismäärä on tullut täyteen.

Korkoavustusta ei myönnetä opintolainoista, jotka Kela on maksanut takausvastuun perusteella pankeille. Myös näissä tapauksissa koron osuus huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona.

2.16. Yliopistojen ilmoittautumismaksut

Mikäli opiskelija aloittaa päätoimiset yliopisto-opinnot, huomioidaan yliopiston ilmoittautumismaksut täydentävän toimeentulotuen menoina. Kela huomioi perustoimeentulotuessa yliopistojen ilmoittautumismaksusta terveydenhoitomaksun (YTHS:n) osuuden ja täydentävänä toimeentulotukena voidaan huomioida loppuosuus.

2.17. Pääsykokeista aiheutuvat kulut

Yhteishakuvelvoitteen mukaan alle 25-vuotiaan nuoren, jolla ei ole ammatillista koulutusta, on haettava keväisin vähintään kahta ja enintään kuutta tutkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Pääsykokeisiin kuuluvan soveltuvuustestin kulut huomioidaan täydentävänä toimeentulotukena.

2.18. Tietokoneen hankintakustannukset

Pääsääntöisesti tietokoneisiin ei myönnetä toimeentulotukea, koska esimerkiksi opiskelijoiden on mahdollista käyttää kirjastojen sekä oppilaitosten tietokoneita opinnoissaan.

Lukiolaisille voidaan kuitenkin myöntää täydentävää toimeentulotukea tietokoneen hankintakustannuksiin enintään 300 €, koska ylioppilaskirjoituksissa ollaan siirtymässä sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin ja opinnoissa tarvitaan omaa tietokonetta.

2.19. Lainat, kulutus- ja osamaksuvelat, ulosotto ja jäännösverot

Lainojen, kulutusluottojen tai osamaksuvelkojen takaisinmaksuun, ulosottomaksuihin tai jäännösveroihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea. Ensisijaisena keinona on neuvottelu velkojan / pankin kanssa lyhennysten lykkäämisestä ja velkajärjestelyyn hakeutuminen, viimesijaisena keinona velkojen päästäminen ulosmitattavaksi.

2.20. Sakot

Sakkoihin ei myönnetä toimeentulotukea.

2.21. Edunvalvontapalkkio ja maistraatin tilintarkastusmaksu

Edunvalvonnasta voi aiheutua oikeudenkäyntimaksuja ja lupa-asioiden käsittelymaksuja, edunvalvontapalkkio ja tilin tarkastusmaksu. Edunvalvontapalkkio on maksu, joka edunvalvonnassa peritään päämieheltä. Palkkion määrä vaihtelee.

Maistraatti perii maksun edunvalvonnassa olevien holhoustilin tarkastamisesta.

Edellä mainitut kulut huomioidaan eräpäivän mukaisesti täydentävän toimeentulotuen menoina.

Mikäli edunvalvontapalkkio on huomioitu asumispalvelun asiakasmaksun laskelmassa kuukausittaisena menona, niin maksuun ei myönnetä erikseen täydentävää toimeentulotukea.

2.22. Puhelin / turvapuhelin

Kaikki puhelimen käytöstä aiheutuvat kulut sisältyvät perusosaan.

Turvapalvelut (turvapuhelin, turvaranneke ja hälytyskäynnit) huomioidaan Kelan perustoimeentulotuessa muuna terveydenhuoltomenona.

2.23. Tuholaismyrkytysten kustannukset

Kiinteistön omistajalla / taloyhtiöllä on vastuu tuholaismyrkytyksestä. Myrkytyskulut eivät ole toimeentulotuessa huomioitavia menoja eikä niihin myönnetä tukea. Myrkytysten jälkeen henkilölle / perheelle voidaan tarvittaessa myöntää toimeentulotukea huonekalujen ja välttämättömien kodintarvikkeiden (esim. sängyn ja vuodevaatteiden) hankintaan.

Tilajalla on velvollisuus maksaa tilaamansa palvelun kulut. Jos tuholaismyrkytysten tilajalla on selkeä tieto siitä, kuka on aiheuttanut tuholaisongelmat, voi tilaaja laskuttaa ongelman aiheuttajaa. Jos aiheuttajalla ei ole varaa maksaa laskua, se menee ulosottoon.

2.24. Kansalaisuushakemusmaksu

Pääperiaate on, että kansalaisuushakemuksesta aiheutuvia kuluja ei oteta toimeentulotuessa hyväksyttävänä menoina huomioon. KHO:n antaman päätöksen mukaan asiakkaan tulee antaa erillinen selvitys siitä, miten Suomen kansalaisuuden saaminen edistää hänen tai hänen perheensä mahdollisuuksia pitää huolta elannostaan. Keskeistä on kansalaisuuden merkitys työnteolle. Jos perustelut ovat riittävät, voidaan kulut huomioida täydentävän toimeentulotuen menona maksutositetta vastaan (KHO 22.8.2001/ 1903, Kouvolan HaO 9.9.2005).

2.25. Tulkkaus- ja käännöspalvelut

Kunnat voivat myöntää paluumuuttajille toimentulotukena kielipalvelujen kustannuksia. Valtio korvaa toimeentulotukena myönnettyjen kielipalvelujen kustannukset kunnalle puolen vuoden ajan paluumuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Korvaukset on haettava kunkin asiakkaan osalta erikseen toimeentulotuen korvauksina. Paluumuuttaja-asiakkaille tehdään tulkkaus päätös. Edellytyksenä on, että paluumuuttaja on kunnan toimeentulotukiasiakas ja että kielipalvelut ovat paluumuuttajan kotoutumisen kannalta välttämättömiä. Kysymykseen voivat tulla sosiaali- ja terveydenhuollon käytössä, kotoutumissuunnitelman laatimisessa ja muissa kotoutumistoimenpiteissä välttämättömät tulkki- ja käännöspalvelut.

Ulkomailla hankitun tutkintotodistuksen käännätyskuluihin ja tutkinnon rinnastamispäätöksen kuluja voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menoina sosiaalityöntekijän / sosiaaliohjaajan / lasten ja nuortenhuollon erityistyöntekijän / ao. yksikön palvelupäällikön päätöksellä.

2.26. Asumispalveluissa olevien ateriamaksut

Heinolassa asumispalveluissa asuville asiakkaille voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea ateriamaksuihin perusosan ravinto-osuuden ylittävään osaan.

2.27. Ammattiyhdistysten ja työttömyyskassojen jäsenmaksut

Ammattiyhdistyksen ja työttömyyskassojen jäsenmaksuihin ei myönnetä toimeentulotukea. Kela voi kuitenkin huomioida jäsenmaksut perustoimeentulotuessa työssäkäynnistä aiheutuvana, tuloista vähennettävänä menona. Jäsenmaksut on mahdollista myös vähentää verotuksessa.

2.28. Yksityiset terveydenhuoltomenot

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kunnat antamaan riittävän terveydenhuollon asukkailleen henkilön terveydentilan edellyttämässä ajassa joko omana toimintana tai ostopalveluina (myös palvelusetelillä), jolloin asiakas maksaa vain kunnan asiakasmaksun suuruisen määrän.

Julkisen terveydenhuollon menot ovat Kelan perustoimeentulotuessa huomioitavia menoja. Lisäksi Kela huomioi perustoimeentulotuessa tietyissä poikkeustilanteissa joitakin yksityisiä terveydenhuoltopalveluiden maksuja, kuten optikon määräämän silmälääkärin kulut, ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) asiakasmaksut ja Kelan kuntoutuksena korvaamien psykoterapioiden omavastuuosuudet (pois lukien tutustumiskäynnit). Yksityislääkärin tai yksityisen hammashoidon menoihin ei pääsääntöisesti ole perusteita myöntää täydentävää toimeentulotukea.

2.29. Yksityinen fysioterapia, fysikaaliset hoidot ja apuvälineet

Fysioterapia ja fysikaalinen hoito kuuluvat julkisen terveydenhuollon piiriin joko omana toimintana tai ostopalveluna, jolloin maksu huomioidaan Kelan perustoimeentulotuessa menona.

Apuvälineet, kuten tukisukat, tukiliivit, peruukit ja erityisjalkineet, kuuluvat lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin ja ovat asiakkaalle sen kautta maksuttomia. Joissain tilanteissa vammaisen asiakkaan on mahdollista saada apuvälineisiin vammaispalvelun kautta korvausta, mikäli lääkinnällisen kuntoutuksen kriteerit eivät täyty (esim. vapaa-ajan harrastusvälineet).

Asiakkaan tulee saada em. asiat terveydenhuollosta silloin, kun terveydenhuolto katsoo ne asiakkaalle välttämättömäksi, eikä näihin siksi ole perusteita myöntää toimeentulotukea.

2.30. Psykoterapian aloituksen tutustumiskäynnit

Kela huomioi perustoimeentulotuessa Kelan kuntoutuksena korvaamien psykoterapioiden omavastuuosuudet, mutta ei kuitenkaan ennen psykoterapian aloittamista tutustumiskäyntejä psykoterapeutille. Kela tekee päätöksen vasta terapeutin löytymisen jälkeen ja tutustumiskäynneistä ei saa Kela-korvausta.

Tutustumiskäynteihin voidaan myöntää täydentävänä toimeentulotukena 1-3 tutustumiskertaa, jos asiakkaalla on psykiatrian erikoislääkärin B-lausunto terapian aloittamisesta. Mahdollisia tutustumiskäyntien jälkeisiä terapiakäyntejä ennen Kelan päätöstä ei toimeentulotuksessa huomioida, vaan asiakkaan tulee odottaa Kelan päätöstä ennen varsinaisen terapian aloitusta.

2.31. Erityisruokavalion kustannukset

Ravintomenot kuuluvat lähtökohtaisesti toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin. Yksittäisten ruoka-aineiden poistaminen ruokavaliosta tai korvaaminen toisella ruoka-aineella ei yleensä aiheuta tavanomaista suurempia ravintomenoja. Myöskään esimerkiksi keliakiasta johtuva gluteeniton ruokavalio ei automaattisesti oikeuta täydentävän toimeentulotuen myöntämiseen.

Alle 16-vuotiaan lapsen on mahdollista saada Kelasta vammaistukea muun muassa keliakian tai muiden vaikeiden vilja- ja maitoallergioiden vuoksi. Perusvammaistuen määrä on 91,14 €/kk (v. 2018). Kelan vammaistuki on ensisijaista toimeentulotukeen nähden.

Täydentävän toimeentulotuen myöntäminen erityisravintokustannuksiin edellyttää asiakkaan esittämää selvitystä siitä, että hänen on noudatettava erityisruokavaliota sairautensa johdosta (lääkärintodistus). Asiakkaan tulee myös antaa luotettava selvitys siitä, että erityisruokavalion noudattamisesta aiheutuu hänelle kuukausittain selvästi tavanomaista suurempia erityismenoja. Joskus voi olla tarpeen pyytää myös esimerkiksi ravintoterapeutin selvitys siitä, että asiakkaan käyttämä erityisruokavalio on hänen terveydentilansa kannalta välttämätön. Erityisruokavaliokustannusten myöntäminen tulee harkittavaksi erityisesti silloin, kun on kysymys pitkäaikaisesta toimeentulotuen asiakkaasta, joka pitkäaikaisten sairauksiensa johdosta joutuu noudattamaan erityisruokavaliota. (KHO 29.11.2017 / 6170, KHO 31.1.2006 / 158).

Mikäli erityisruokavalioihin myönnetään täydentävää toimeentulotukea annettujen selvitysten perusteella, voidaan sitä myöntää kohtuulliseksi katsottu summa, joka voi olla keliakiaa sairastaville pääsääntöisesti enintään 25 euroa kuukaudessa ja vaikeissa muissa erityisruokavalioiden (esim. vilja- ja maitoallergia) pääsääntöisesti enintään 50 euroa kuukaudessa.

3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta (Toimeentulotukilaki 1 § 2 mom.).

Kunnan tulee myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktiivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. (Toimeentulotukilaki 13 §)

Menettelytavat

Ehkäisevä toimeentulotuki on sosiaalityön työväline ja osa suunnitelmallista sosiaalityötä. Ehkäisevästä toimeentulotuesta päättää sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja, lasten ja nuortenhuollon erityistyöntekijä / ao. yksikön palvelupäällikkö.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämistilanteissa tulee harkita sitä, miten henkilön / perheen sosiaalista suoriutumiskykyä tuetaan niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä, ehkäisevät hakijan odotettavissa olevia toimeentulovaikeuksia tai estävät varsinaisen toimeentulotuen tarpeen. Tavoitteena on pyrkiä parantamaan henkilön / perheen kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuuksia sekä edellytyksiä kohentaa itse sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan.

Ehkäisevää toimeentulotukea ei pääsääntöisesti peritä takaisin. Jos hakijalla on oikeus etuuteen, joka ei ole hänen käytettävissään hakuajankohtana (esim. onnettomuuden uhri, joka saa etuudet myöhemmin), voidaan myönnetty tuki periä hakijan myöhemmin käyttöönsä saamista varoista.

Ehkäisevän toimeentulotuen päätökseen kirjataan yksityiskohtaiset perustelut tuen myöntämisestä tai hylkäävän päätöksen syistä.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet:

- 1) Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää **lapsiperheiden syrjäytymisen ehkäisyyn ja omatoimisen selviytymisen edistämiseen**.
- 2) Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää henkilön aktiivointia tukeviin toimenpiteisiin, esimerkiksi **opiskelun tai työllistymisen edistämiseen** tilanteessa, jossa muut ensisijaiset tukijärjestelmät eivät ole käytettävissä.
- 3) Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää **asumisen turvaamiseen** hädän ja asunnottomuuden uhatessa.
- 4) Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää **ylivelkaantumisesta aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseen** silloin, kun avustamisella saadaan velkakierre katkaistuksi, taloudellinen tilanne vakautettua, lisävelkaantuminen tai jatkuva toimeentulotuen tarve estettyä.

5) Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää **erilaisissa kriisitilanteissa taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä** aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseen (esim. lähiomaisen kuolema, vakava sairastuminen, rikoksen uhriksi joutuminen, onnettomuus tai avioero).

Sosiaalihuollon tehtävä on äkillisessä kriisitilanteessa (esim. tulipalo) auttaa majoituksen järjestämisessä ja muissa arkipäivän välttämättömissä tarpeissa. Kela vastaa perustoimeentulotuesta myös kiireellisissä tilanteissa, joissa päätös tulee tehdä hakemuksen saapumispäivänä tai sitä seuraavana arkipäivänä. Jos asiakas pystyy kriisitilanteessa käyttämään omia varojaan, on se ensisijaista ehkäisevään toimeentulotukeen nähden. Jos henkilön koti vaurioituu äkillisesti eikä majoittuminen omassa kodissa ole mahdollista, sisältyy kotivakuutukseen usein oikeus majoittua hotelliin vakuutusyhtiön kustannuksella. Vakuutusyhtiöillä on ympärivuorokautinen päivystys, josta on mahdollisuus tarkistaa ja saada luvan majoittua hotelliin tai kysyä taloudellista apua arkipäivän tarpeiden hankkimiseen.

6) Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää Suomeen vasta tulleille **kiintiöpakolaisille niin sanottuun alkupakettiin ja erilliseen rahalliseen alkuavustukseen**. Kuntaan saapuville kiintiöpakolaisille osoitetaan vuokra-asunto, joihin hankintaan alkupaketin avulla peruskalustus (sängyt ja ruokailuryhmä), liinavaatteet, astiat, siivousvälineet ja pesuaineet.

Pakolaisten kodinperusvarustus

- yksin asuva aikuinen	550 €
- perheellinen aikuinen / hlö	350 €
- lapsi	280 €

Pakolaisten vaateavustus

- aikuinen	400 €
- lapsi	300 €

7) Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää myös muihin saajan omatoimista suoritumista edistäviin tarkoituksiin syrjäytymistä ehkäisevänä keinona.

4. TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ

Myönnetyn toimeentulotuen takaisinperintä on mahdollista vain toimeentulotukilain 20 §:ssä säädetyillä perusteilla. Lisäksi on otettava huomioon toimeentulotukilain 21 §:ssä säädetyt takaisinperinnän edellytykset ja esteet. Takaisinperinnän toteuttamistavoista säädetään lain 22 ja 23 §:ssä.

Toimeentulotukilain 20 §:n 1 momentissa säädetyillä perusteilla takaisinperintä tulee kysymykseen vain, jos siitä on määrätty jo tukea myönnettäessä toimeentulotukipäätöstä tehtäessä. Kun päätös uusitaan, tulee myös perintäpäätös aina uusia. Perintäpäätöstä ei voi tehdä

jälkikäteen. Poikkeuksena perintä erehdyttävien tietojen perusteella (Toimeentulotukilaki 20 § 2 mom), joka voidaan tehdä jälkikäteen.

Toimeentulotukilain 21 §:n 1 momentin mukaan takaisinperintä ei saa vaarantaa korvausvelvollisen tai sellaisen henkilön toimeentuloa, josta hän pitää tai on velvollinen pitämään huolta. Tämän vuoksi takaisinperinnästä voidaan joutua luopumaan, vaikka takaisinperinnästä olisi määrätty päätettäessä toimeentulotuen myöntämisestä.

Toimeentulotuen takaisinperintä ei saa aiheuttaa asiakkaalle uutta toimeentulotuen tarvetta.

4.1. Takaisinperintä varallisuudesta

Jos henkilöllä / perheellä on varallisuutta tai omaisuutta, mutta varallisuus ei ole toimeentulotuen hakuajankohtana hakijan käytettävissä tehdään myönnetystä toimeentulotuesta perintä toimeentulotukilain 20 §:n 1 momentin 1-kohdan perusteella.

Toimeentulotukilain 21 §:n 2 momentin mukaan korvausvelvollisen vakinaista asuntoa, tarpeellista asuinirtaimistoa ja tarpeellisia työvälineitä ei kuitenkaan voida hänen elinaikanaan pakkotoimin myydä tai muutoin käyttää toimeentulotuen takaisinperimiseen. Lisäksi em. pykälän 3 momentin mukaan mainittu omaisuus jää tuen takaisinperinnän ulkopuolelle korvausvelvollisen kuoltuakin, jos perintä vaarantaisi sellaisen henkilön toimeentuloa, josta hän on pitänyt tai olisi ollut velvollinen pitämään huolta.

Perintäpäättös saa lainvoiman vasta hallinto-oikeuden päätöksellä, jota on haettava hallinto-oikeudelta viimeistään kolmen vuoden kuluessa tuen myöntämisestä. Toimeentulotuen myöntämisen yhteydessä tehty varallisuudesta perintä on luonteeltaan asian valmistelua eikä siitä ole valitusoikeutta.

Jos takaisinperinnällä myönnetty toimeentulotuki on alle 100 €:n, ei asiasta tehdä perintähakemusta hallinto-oikeudelle vaan perinnästä luovutaan.

4.2. Erehdyttäviin tietoihin perustuvan toimeentulotuen takaisinperintä

Kun henkilö on tahallaan antanut erehdyttäviä tietoja / laiminlyönyt toimeentulotukilain 17 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden ja tuen myöntäminen on perustunut näihin tietoihin, voidaan toimeentulotuki periä takaisin näiden tietojen antajalta / ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöneeltä. Perintäpäättös voidaan tällöin tehdä jälkikäteen. Jos rikkomus on vakava ja näyttö kiistaton, voidaan tehdä myös tutkintapyyntö poliisille.

Perintä erehdyttävien tietojen perusteella saa myös lainvoiman vasta, kun hallinto-oikeus on tehnyt päätöksen. Hakemus toimeentulotuen takaisinperinnästä on tehtävä hallinto-oikeudelle näissä tilanteissa viiden

vuoden kuluessa siitä, kun tuki on maksettu. Tässäkin on edellytyksenä, että korvausvelvollisella on tai myöhemmin on oikeus saada sellaisia tuloja tai varoja, joista korvaus voidaan periä.

4.3. Perintä odotettavissa olevasta etuudesta

Toimeentulotukilain 23 §:ssä säädetään myönnetyn toimeentulotuen takaisinperinnästä odotettavissa olevasta etuudesta. Jos toimeentulotukea on myönnetty joko kokonaan tai osaksi ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan, voi kunnan toimielin voi periä henkilölle tulevat tulot, korvaukset ja saamiset siltä ajalta, jolta tukea on annettu ennakkona, ja käyttää niitä ennakkona annetun tuen kuittaukseen. Kunnan toimielimen on suoritettava toimeentulotuen kuittaukseen käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jäävät varat välittömästi tuen saajalle.

Jos samaan tuloon tai saatavaan kohdistuu sekä Kelan että kunnan toimielimen maksuvaatimus, tulot tai saatavat maksetaan toimeentulotukilain mukaan ensin Kelalle. Kela suorittaa perustoimeentulotuen kuittaukseen käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jääneet varat kunnan toimielimelle.

Toimeentulotukilain 23 §:n mukainen takautuvien etuuksien periminen on ns. ilmoitusmenettely, jossa etuuden maksaja on velvollinen suorittamaan takautuvasti maksettavan muun sosiaaliturvaetuuden toimeentulotuen myöntäjälle eikä perintä edellytä asiakkaan suostumusta.

4.4. Jälkihuoltona maksetun toimeentulotuen takaisinperintä

Jos toimeentulotukea hakeva on jonkin toisen kunnan jälkihuollettava, voidaan myönnetty toimeentulotuki periä ko. kunnalta 21 ikävuoteen saakka lastensuojelulain nojalla. Perintäpäätös lähetetään tiedoksi jälkihuollosta vastaavalle kunnalle sekä lapsiperheiden sosiaalipalvelujen toimistosihteerille.